

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Jakšto g. 4, LT-01105 Vilnius,
tel. 8 706 63661, faks. 8 706 63663, el. p. info@am.lt, http://am.lrv.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602370

Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2021-12- Nr. (17)-D8(E)-
2020-05-13 S-2005

DĖL ATLIEKŲ TVARKYMO ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTŲ

Vykdydama Ministro Pirmininko pavedimą, įformintą Vyriausybės kanclerio 2020 m. gegužės 13 d. rezoliucija Nr. S-2005, Seimo valdybos 2020 m. gegužės 12 d. sprendimą Nr. SV-S-1625, Aplinkos ministerija parengė ir pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. VIII-787 projektas), Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1571 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektą (toliau – Įstatymo Nr. XIII-1571 projektas). Kartu teikiamas Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 4, 10 ir 11 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 4² straipsniu įstatymo Nr. XIV-488 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo Nr. XIV-488 projektas).

Įstatymo Nr. XIV-488 projektas patikslintas įvertinus Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės (toliau – Teisės grupė) 2021-12-06 išvadoje Nr. NV-3160 pateiktas pastabas ir pasiūlymus. Pastabų dėl Įstatymo Nr. VIII-787 ir Įstatymo Nr. XIII-1571 projektų nepateikta.

Įstatymo Nr. XIV-488 projekto tikslas – atsisakyti nuostatos, kad pavojingąsias ir (ar) padangų atliekas surenkančios, vežančios, apdorojančios įmonės (toliau – tvarkytojai) draustų civilinę atsakomybę už žalą, kuri dėl tvarkytojo tyčios gali būti padaryta trečiųjų asmenų turtui ir aplinkai, taip pat suderinti nuostatas su Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo ir Civilinio kodekso nuostatomis.

Patikslintame Įstatymo Nr. XIV-488 projekte:

1. Įvertinus Teisės grupės 1.1 ir 1.2 pastabas, patikslintos 4² straipsnio 1 dalies nuostatos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nuostatas. Siūloma nustatyti, kad tvarkytojai draustų civilinę atsakomybę ir už žalą, kuri dėl tvarkytojo tyčios gali būti padaryta trečiųjų asmenų gyvybei ir sveikatai. Neatsisakoma 4² straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio kaip perteklinio, nes ši nuostata, mūsų nuomone, tvarkytojams užtikrintų didesnę teisinę aiškumą, kokiais atvejais draudimo bendrovės turės regresą teisę į kaltininką, kaip yra nustatyta ir Lietuvos Respublikos Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatyme;

2. Įvertinus Teisės grupės 2 pastabą, patikslintos 4² straipsnio 4 dalies nuostatos – atsisakyta draudžiamąjo įvykio apibrėžimo, nes tai nustatyta Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 108 straipsnyje. Paliekama nuostata, kad reikalavimas atlyginti trečiajam asmeniui ir (ar) jo turtui, ir (ar) aplinkai padarytą žalą, vykdant draudimo sutartimi apdraustą veiklą gali būti pareikštas, jeigu draudžiamasis įvykis yra staigus ir netikėtas, nes įvykio staigumas ir netikėtumas yra esminis draudiminio įvykio požymis.. Žala gali atsirasti ir dėl lėtų, laipsniškų veiksnių ar veiksmų, todėl dėl tokio pobūdžio jos būtų galima išvengti. Įtraukus į civilinės atsakomybės draudimo taikymą šias sąlygas, yra didelė tikimybė, kad draudimo bendrovės neprisiims tokios rizikos ir tvarkytojai neturės

galimybės įsigyti civilinės atsakomybės draudimo, kuri pagal Atliekų tvarkymo įstatymą privaloma turėti. Pažymėtina, kad galimybę įmonėms gauti civilinės atsakomybės draudimą tiesiogiai lemia pasiūla rinkoje, tokių draudimų kainos ir kitos sąlygos. Šiuo metu Lietuvoje civilinės atsakomybės draudimo pavojingųjų atliekų tvarkytojams rinka nėra didelė – tokias draudimo sutartis sudaro vos kelios bendrovės. Praktika rodo, kad draudimo bendrovės nėra linkusios apdrausti pradedančiųjų įmonių, todėl jų kaina ir kitos sąlygos neretai būna neadekvačios siekiamiems tikslams ir sunkiai įgyvendinamos.

Įstatymo Nr. VIII-787 ir Įstatymo Nr. XIII-1571 projektų tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimą Nr. KT31-N3/2020¹ (toliau – Konstitucinio Teismo nutarimas) ir patikslinti Atliekų tvarkymo įstatymo (toliau – Įstatymas) 4 straipsnio nuostatas, kad jos neprieštarautų Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 dalims ir atitiktų iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylantį reikalavimą esmines ūkinės veiklos vykdymo sąlygas, ir ribojimus nustatyti įstatymu.

Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 dalims, konstituciniam teisinės valstybės principui prieštarauja:

1) Atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1571 2 straipsnis, kuriuo keičiama Įstatymo 4 straipsnio 6 dalis, kurioje nustatyta, kad atliekų tvarkymo valstybinės reikšmės objektai, kuriuose kaip kuras energijai gaminti gali būti naudojamos ar planuojamos naudoti po rūšiavimo likusios ir perdirbti netinkamos energinę vertę turinčios komunalinės atliekos, gali būti statomi ne arčiau kaip 20 kilometrų atstumu nuo gyvenamosios teritorijos, ir Vyriausybei pavesta nustatyti atliekų tvarkymo objektų, kuriuose kaip kuras energijai gaminti gali būti naudojamos ar planuojamos naudoti minėtos komunalinės atliekos, pripažinimo valstybinės reikšmės objektais kriterijus;

2) Atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1571 3 straipsnio 3 dalis, nes „<...> Vyriausybei suteikta nevaržoma diskrecija, vadovaujantis visuomenės sveikatos interesais, priimti sprendimus dėl jau pradėtų įgyvendinti atliekų tvarkymo valstybinės reikšmės objektų, kuriuose perdirbti netinkamos komunalinės atliekos gali būti deginamos energijai gaminti, projektų tolesnio įgyvendinimo, *inter alia* apriboti minėtų projektų įgyvendinimą arba jį iš viso nutraukti, nepaisant to, ar buvo atliktas minėtų projektų poveikio aplinkai vertinimas, kurio metu, *inter alia* atsižvelgus į planuojamos ūkinės veiklos vietą, įvertintas šios ūkinės veiklos poveikis aplinkos elementams ir visuomenės sveikatai ir leista verstis atliekų deginimo ūkine veikla taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidime nustatytais sąlygomis, apimančiomis poveikio aplinkos elementams kontrolę <...>“. Tokiu reguliavimu įstatymo leidėjas „<...> nesilaikė iš Konstitucijos 46 straipsnio 1, 3 dalių kylančių reikalavimų ūkinės veiklos laisvės apribojimus nustatyti tik įstatymu ir ūkinės veiklos laisvę reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei, iš konstitucinio teisinės valstybės principo kylančio reikalavimo užtikrinti atliekų deginimo ūkinę veiklą vykdančių subjektų teisėtų lūkesčių apsaugą <...>“;

3) Valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektų steigimo ir pripažinimo tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 2 d. nutarimu Nr. 113 „Dėl Valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektų steigimo ir pripažinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Tvarkos aprašas), 5 ir 6 punktų nuostatos, nes reikalavimas komunalines atliekas kaip kurą energijai gaminti naudojantiems atliekų deginimo įrenginiams atitikti Vyriausybės nustatytus kriterijus laikytinas esmine ūkinės veiklos sąlyga, kuri turėtų būti apibrėžta įstatyme.

Atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 pakeitimo įstatymo Nr. XIII-1571 1 straipsnyje apibrėžtas terminas „gyvenamoji teritorija“ vartojamas tik Konstitucijai prieštaraujančiomis pripažintose to paties įstatymo 2 straipsnio nuostatose.

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2020 m. vasario 18 d. nutarimas Nr. KT31-N3/2020 „Dėl Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. vasario 2 d. nutarimu Nr. 113 patvirtinto Valstybinės reikšmės atliekų tvarkymo objektų steigimo ir pripažinimo tvarkos aprašo (2014 m. vasario 19 d. redakcija) nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Konstitucinio Teismo nutarimą ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento išvadoje¹ pateiktas rekomendacijas:

1) Įstatymo Nr. XIII-1571 projektu pripažįstamas netekusiu galios Atliekų tvarkymo įstatymo Nr. VIII-787 2 ir 4 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XIII-1571;

2) Įstatymo Nr. VIII-787 projektu keičiamas Atliekų tvarkymo įstatymo:

a) 4 straipsnis pripažįstant netekusia galios šio straipsnio 6 dalį, taip atsisakant valstybinės reikšmės objektų statuso taikymo atliekų tvarkymo objektams ir atliekų tvarkymo objektų pripažinimo valstybinės reikšmės objektais kriterijų, įvertinus, kad atliekų deginimo pajėgumai Lietuvoje sukurti ir neplanuojama statyti naujų atliekų deginimo jėgainių ar remti tokių naujų jėgainių statybos; Įstatymu reglamentuojamas valstybinės reikšmės objekto statusas atliekų tvarkymo objektams nesuteikia nei juridinės, nei praktinės vertės,

b) 2 straipsnis – atsisakant šio straipsnio 36² dalies, kur nustatytas terminas „gyvenamoji teritorija“, kuris vartojamas tik Konstitucijai prieštaraujančiomis pripažintose Įstatymo 4 straipsnio 6 dalies nuostatose.

Įstatymo Nr. XIV-488 projektu keičiama Įstatymo 4² straipsnio 1 dalis – patikslinama, kad tvarkytojai turi apdrausti civilinę atsakomybę už žalą, kuri vykdant tvarkymo veiklą ar dėl veiklos vykdytojo neatsargumo gali būti padaryta tretiesiems asmenims ir (ar) jų turtui, ir aplinkai ir dėl tyčinės vykdytojo veiklos gali būti padaryta trečiųjų asmenų gyvybei ar sveikatai.

Įstatymo Nr. VIII-787, Įstatymo Nr. XIII-1571 ir Įstatymo Nr. XIV-488 projektai (toliau – Įstatymų projektai) teikti derinti suinteresuotoms institucijoms, 2021 m. spalio 18 d. paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (registracijos TAIS Nr. 21-31226, Nr. 21-31227 ir Nr. 21-31228), suinteresuotos institucijos ir visuomenė galėjo susipažinti su Įstatymų projektais, teikti pastabas ir pasiūlymus.

Įstatymų projektai teikti derinti Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai, Lietuvos Respublikos finansų ministerijai, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijai, Specialiųjų tyrimų tarnybai, Konkurencijos tarybai, Aplinkos apsaugos agentūrai, Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos ministerijos, Lietuvos pramonininkų konfederacijai, Lietuvos komunalininkų ir atliekų tvarkytojų asociacijai, Lietuvos savivaldybių komunalinių įmonių asociacijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai, Lietuvos regioninių atliekų tvarkymo centrų asociacijai, UAB „Gren Klaipėda“, UAB Kauno kogeneracinei jėgainei, UAB Vilniaus kogeneracinei jėgainei, AB „Ignitis grupė“, Lietuvos draudikų asociacijai, Pavojingųjų atliekų tvarkytojų asociacijai.

Pastabų dėl Įstatymų projektų ir pasiūlymų neturėjo Aplinkos apsaugos departamentas prie Aplinkos ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija, Energetikos ministerija, Konkurencijos taryba, Lietuvos savivaldybių asociacija. Į Teisingumo ministerijos pastabas ir pasiūlymus atsižvelgta – patikslintas Įstatymo Nr. XIV-488 projektas ir Įstatymų projektų aiškinamasis raštas. Kitos institucijos pastabų ir pasiūlymų nepateikė.

Įstatymų projektais neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai. Įstatymų projektai nenotifikuotini.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Įstatymų projektai neprieštarauja Vyriausybės programos nuostatom.

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Atliekų politikos grupės (vadovė – Vilma Slavinskienė, tel. 8 698 75 027, el. p. vilma.slavinskiene@am.lt) vyriausioji patarėja Neringa Paškauskaitė (tel. 8 696 63 217, el. p. neringa.paskauskaite@am.lt), vyriausioji patarėja Jovita Surdokienė (tel. 8 696 54 712, el. p. jovita.surdokiene@am.lt) ir vyriausiasis specialistas Audrius Naktinis (tel. 8 612 62 844, el. p. audrius.naktinis@am.lt).

PRIDEDAMA:

1. Įstatymo Nr. XIII-1571 projektas, 1 lapas.
2. Įstatymo Nr. VIII-787 projektas, 1 lapas.

¹ Seimo kanceliarijos Teisės departamento 2020 m. kovo 13 d. raštas Nr. V-2020-1553.

3. Įstatymo Nr. VIII-787 projekto lyginamasis variantas, 1 lapas.
4. Įstatymo Nr. XIV-488 projektas, 2 lapai.
5. Įstatymo Nr. XIV-488 projekto lyginamasis variantas, 2 lapai.
6. Nutarimo projektas dėl Įstatymų projektų teikimo Seimui, 1 lapas.
7. Aiškinamasis raštas, 5 lapai.

Aplinkos ministras

Simonas Gentvilas